

УДК 338.46:37+339.13.017+332.144

О.А. Карпюк, аспірантка
Житомирський державний університет ім. І. Франка

ОСВІТНЯ ПОСЛУГА ЯК ОБ'ЄКТ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Ринкові відносини, які складаються в сфері освітніх послуг, формують ряд проблем взаємодії між учасниками даного ринку. Насамперед це стосується поняття об'єкта взаємовідносин на даному ринку – освітньої послуги. Дана проблема пов'язана із тим, що в законодавчій базі України не передбачено трактування поняття „освітня послуга”, хоча зокрема в таких законах України як Закон України „Про вищу освіту”, та Закон України „Про освіту” постійно згадується про право надання вищими навчальними закладами *основної* та *додаткової* освітньої послуги. Зокрема, в Законі України „Про вищу освіту” (ст.1) зазначено, що „освітня діяльність — діяльність, пов'язана з наданням послуг для здобуття вищої освіти, з видачею відповідного документа”. Крім того, в даній статті Закону наголошується, що „вища освіта здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання...”. Отже, логічно зробити висновок – вищий навчальний заклад здійснює продаж освітніх послуг (підкр.автором) на ринку освітніх послуг. Проте, залишається невирішеним питання дефініції „освітня послуга”.

Проаналізувавши різні наукові джерела літератури вітчизняних та зарубіжних авторів, можна зробити висновок, що погляди вчених у трактування поняття „освітня послуга” розподіляються у двох напрямках: перший – розуміння освітньої послуги як процесу; другий – як сукупності знань, умінь, навиків (рис.1).

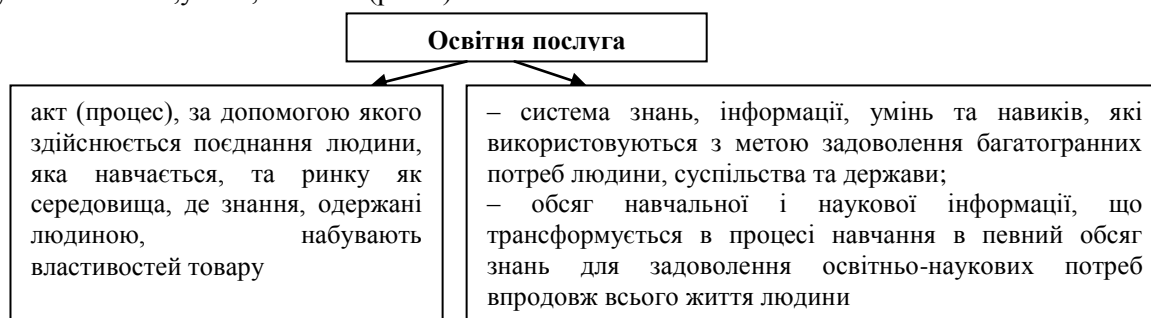

Рис. 1. Визначення поняття „освітня послуга”

Для з'ясування правомірності існування даних напрямків трактування поняття, необхідно звернутися до з'ясування поняття „послуга”. З юридичної точки зору, послуги (включно і освітні послуги) можуть виступати тільки в якості об'єкта зобов'язуючих правовідносин, за яких один учасник (боржник) повинен здійснити на користь іншого учасника (кредитора) визначену дію або утриматися від такої дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язків. Таким чином, послуга як предмет зобов'язання може виступати тільки в її активній формі – як дія.

Виходячи із природи специфічних властивостей послуги, можна окремо виділити і характерні особливості освітньої послуги, а саме: нематеріальність; невіддільність від суб'єкта, який їх надає; непостійна якість; неможливість збереження; сезонність; залежність прийнятності послуг від місця їх надання та територіального розміщення потенційних абітурієнтів; задоволення не тільки особистих, але й суспільних та державних інтересів; невіддільність процесу виробництва та споживання освітніх послуг та інші.

Отже, вважаємо за необхідне внесення змін до Закону України „Про освіту” у частині доповнення ст.1 визначення поняття освітньої послуги як діяльності по задоволенню освітніх потреб людини, для здійснення якої необхідна її активна участь в якості того, хто навчається.